

איןסטינקט, התבונה וחרדה.

מאת

אלאן ווטס

מתוך: It

לא עוברים יותר מכמה שבועות מרגע הלידה עד שגוזלים מתעופפים, ברזוזניים שוחים, חתלולים צדים ומטפסים על עצים, קופיפים מתנדדים על ענפים. נכון שהיצורים האלה חיים פחות שנים מהאדם, אבל אפילו באופן יחסית, נחוצה להם תקופה קצרה בהרבה מאשר ליצור האנושי התרבותי כדי ללמד את ה联系ורים הבסיסיים של החיים. עבורם, עצם הקיום מבטיח לכורה את CISORI ההישרדות, וניתן כמעט להגדיל כי הטכניקות הללו מובנות בתוך גופם. אך אצל בני אדם, הישרדות במסגרת חברה אנושית דורשת שליטה באמנות החשיבה, הלמידה, והבחירה שגוזלת עד רבע משך החיים המוצע של אדם. נראה שגם החיים בחברה מתרבתת מצרייכים דרך חשיבה ופעולה השונות לחלוון מזו של חיוט, חרקים וצמחים. נהגים לנחות זאת, באופן מוערפל למדי, דרך התבונה לעומת דרך האינסטינקט. ניתן לומר כי ההבדל הוא שפウלה הוא דרך האינסטינקטים היא ספונטנית, בעוד שפウלה דרך התבונה כרוכה בתהליך קשה של ניתוח, חיזוי וקבלת החלטה.

שתי דרכי הפעולה דורשות CISORI מפותחים מאד, אך נראה שעד כה הביאה דרך התבונה כושר הישרדות גבוהה יותר, או לפחות שnickolaia הארכיה את תוחלת חיינו המוצעת בעשרות שנה. אבל המחר שפהולה בדרך התבונה גבוהה מאייתנו הוא כמה גבוהה עד כי יש מקום לשאלת האם הרווח שווה את המחר. בעת אנחנו יודעים שמהיר התבונה הוא חרדה כרונית, חרדה אשר גברת - עד כמה שהדבר נשמע מוזר - בה במידה שחמי האדם כפופים לארגון התבוני.

סוג התבונה שפיתחנו מביא עמו חרדה בגלל שלוש סיבות עיקריות לפחות.

הראשונה היא שחשיבה התבונית פועלת בדרך של חלוקת עולם ההתנסויות לעבודות ואירועים נפרדים, שחייבים להיות ברמת פשוטות שמאפשרת להכרה להתמקד עלייהם אחד אחד. ברור עם זאת שישנן אין סוף דרכים לחלקה ולבחירה של עבודות ואירועים, שהם הנתונים שדרושים לכל תחזית וקבלת החלטה, ולכן כשmagui רגע הבחירה, תמיד מKEN החשש שמייד חינוי כלשהו לא נלקח בחשבון. לכן אף פעם אין לנו בטחון מלא על ידי בדיקה מחודשת של המידע מביא למסוכול והופך לחרדה המיוחדת שאנו מכנים בשם חוש האחוריות.

הסיבה השנייה היא שחוש האחוריות כרוך יד ביד עם הרגשה מודגשת של קיום CISOT נפרדת עצמאית - מקור לפעולות שאיננו יכול להסתמך על אינסטינקט פשוט או על ספונטניות כדי לעשות את הדבר הנכון. זו הסיבה שהאדם האינטלקטואלי מרגיש עצמאי או מנתק מיתר הטבע, ובעקבות הניסיון, המתסלל תמיד, להבין את הטבע בדרגת דיקוק מספקת, הוא חש פחד ועוינות כלפי כל דבר שנמצא מחוץ לשלית כוח הרצון והשליטה שלו.

הסיבה השלישית היא כי תשומת לב מודעת סוקרת את העבודות והאירועים באופן SIDDLI, למורות שהם יכולים להתרחש בו זמן. חשיבה סדרתית ויצירת תחזיות והחלטות לגבי התנהוגות עתידית של סדרת האירועים נותנת לאדם

האינטלייגנטיה מודעות חריפה למן. הזמן נראה לו כתהיליך בסיסי של החיים אותו צריך להתרמודד. מצד אחד הוא יודע שעליו לבצע חישובים מהירים כדי לעכב אותו, אבל בדיקה של הטבע באופן אנליטי, פרט אחריו פרט, מנסה כמיטב יכולתו על פועלה מהירה. בנוסף לכך, ידיעה של העתיד גוררת גם תגובה רגשית למאורעות עתידיים עוד בטרם התרחשו, וכך גורמת להרדה, למשל בגל הידע שהוא עשוי להחולות ובוודאי שהוא עומד למות בבוא היום. דברים כאלה אינם מתרדים כנראה את היצורים החיים לפי האינסטינקט.

פעילות בדרך התבונה אופיינית במידה גדולה וייחודית לתרבות המערב, אם כי גם תרבותות אחרות פיתחו אותה מספיק כדי שייתנסו בהאותה בעיה של חרדה כרונית. התרבות המערבית הגיעה ללא ספק לרמה הגבוהה ביותר של הקשרים הדורשים לשיליטה במהלך המאורעות על ידי התבונה מאורגנת. הדבר הביא דווקא להחרפה ולא להקטנה של רמת חרדה שלנו. הסיבה היא שככל שניתחנו את הטבע ואת הטבע האנושי ביותר עמוק, בה במידה הם נראו לנו סבוכים יותר. כמוות המידע המפורט שלנו על העולם היא כה גדולה עד כי כל פרט, כל מקור האחראי לפועלה, רואה שהמידע גדול מモנותו שליטתו, והוא לא מסוגל להשתלט על המידע ללא השענות על שיתוף פעולה עם אחרים, אשר נמצאים, למרבית ה策, מחוץ לשוליטתו. שיתוף פעולה דורך אמונה ואמונה, אך אמונה היא גישה אינטינקטיבית; אם לנוקוט במונחים מדוקים, אין זה מבוני לסמוך על מה שלא בדקה בעצמך באופן אנליטי.

נובע מכך שבעצם טבעה של התבונה קיים קונפליקט, סתירה, ולכן חרדה. כאמור בקדמת מודעות, איטי וゴזול משאבם, היא בונה אוסף אינפורמציה שהוא מסובך מדי מכפי שניתן היה לתפוס אותו בכלים שלה עצמה, על ידי סקירה סדרתית של אירועים ונתונים אחד אחרי השני. חיבטים תחת אמון במחשבים או באנשים אחרים שיסיעו בתהילך: אך כמה צורך אדם לדעת, כמה עובדות צורך לאסוף, לפני שהמלחיטים מקבלו מישחו ממשך פעולה? התבונה, שהיא במידה מסוימת הטלת ספק שיטיתית, לא יכולה להגיע ורחק בעלי שתהיה חייבות לאם אל חיקה גם את המתנגדת הקוטבית שלה - אמונה אינטינקטיבית. כל עוד אנחנו מתייחסים לתבונה ולאמונה כאל שני דברים שאינם יכולים לדור בכפיפה אחת, קיימת סתירה בלתי אפשרית, כי במידה שהتبונה היא ספקנות שיטיתית היא לא מסוגלת לבתו אפילו בה עצמה. לכן ברור למה חוסר בטחון עצמי היא חרדה המיוחדת של האדם התרבותי, ומדובר הוא מפתח ללא הרף מנוגנים בדרגות סיכון גילה והולכת של מנוגנו אבטחה חוקיים, מנוגנו אל-כשל, בדיקה, בדיקה חוזרת ובדיקה חוזרת לבדיקה החוזרת, לגבי כל פעולה מכרעת. כל המנגנים הללו מוביילים לשיתוק הבירוקרטיה אליו אנחנו כה רגילים. (אני נזכר בתקנית שארעה במחלקה אוניברסיטה של קליפורניה שבה אי אפשר היה להוציא עשרים וחמשה דולר על כתבנית בלי למלא טופס מסובך בשניים עשר העתקים, מתוכם ארבעה בלתי קריאים לחלוטין).

מלבד חרדה, גם עצם השיתוק המחייב בפעולות שהוא תבונתי ובלתי אינטינקטיבית מבאים לתנועות אנטי-תבוניות בחברה. חוסר סבלנות ותסכול הבאים בעקבות מכששות כאלה גורמים לדמוקרטיות להציגו את עצמן לדיקטטורות. מתוך מחאה נגד חוסר היכולת לטפל במידע הטכנולוגי העצום בספרות, בכתב, ובסיסיקה יוצאים סופרים ואמנים במחול מטורף של שבירת כל החוקים בשם שמחת החיים האינטינקטיבית. במחאה נגד הערמות הבלתי נסבלות של ניירת לא יצרנית מוכרים עצם עסקים קטנים לחברות ענק, ובעלי מקצוע עצמאיים לוקחים על עצם משרה בשכר ולא אחריות. מתוך בחילה כלפי הארגון המסובך של המזקירות הכל יכול והקפדיות חסרת הדמיון של לימודי הדוקטורט, אנשים בעלי שאר רוח גאנטי או קשרים ייצורתיים מתקשים יותר ויותר למצוא את מקומם אוניברסיטאות.

חוסר התקווה להעלות תרומה קונסטרוקטיבית לבגן המאורגן של המערכת הפוליטית-כלכליות גורם גם להמון אנשים לנוטש את המחויבות הפוליטית והחברתית שלהם. הם מנהחים לחברה להישלט על ידי מבנה ארגוני אשר משכפל את עצמו כשב שוטה, ואשר מטרתו וערךו אינם אנושיים ולא אינטלקטואליים אלא מכניות. מעניין שמערכת הבניה על סטירה עצמית מטפח צורות מרد שגם הן סותרות אחת את השניה.

אין ספק כי הרוח האנטי אינטלקטואלית, אנטי-תבונתית היא מן הגורמים לעיליה בעניין שמגלה המערב בפילוסופיות ובדתות של אסיה. בשל סיבות שעליהן נעמוד מיד, אלו הן דרכי חיים אשר בניגוד לנצרות מציאות בראש ובראשונה שחרור מшибרים ומלחיצים. הן שואפות להגיע למצב של הרוגה פנימית שבו ניגודים הופכים למשתפי פעולה הדדיות במקום שהיינו סותרים אחד את השני, מצב בו אין עוד שום ניגוד בין האדם העצמאי והטבע, או בין התבונה והאינטינקט. ראיית העולם שלهن היא אחדותית (או, בלשון טכנית יותר, "לא-דואלית"), ובעולם זה אין שום בהילות נוראית להיות צודק ולא טועה, או לחיות ולא למות. לנו קשה להבין נקודת מבט זו, בדיק בಗל שבשבילנו ניגודים סותרים בהכרח אחד את השני, כמו אלוהים והשtan. מושג האחדות שלנו והדרך בה אנחנו פותרים קונפליקטים היא פשוט חיסול אחד שני הצדדים. במילים אחרות, יש לנו קושי לראות את היחסות או את התלות ההדדית של ניגודים. מಸיבה זו המרד שלנו נגד התבונה היתרה מביא תמיד סכנה של מעבר טוטאלי לאינטינקט.

וכן, הפתרון של הדואליסט המשבע לביעית הדואליות הוא התרת הדילמה על ידי התזת אחת מקרינה. זו כנראה התבונה מובנת לקונפליקט אליו הוכנס האדם המערבי הן על ידי הנצרות והן על ידי הרציונאליזם המדעי. הנצרות, אפילו כפי שהיא מובנת על ידי אנשי דת חשובים, בודאי אינה מהוות תרופה לחודה. בנצרות, חשוב יש חשיבות עליונה ומהותת לבחירה של האדם בטוב או ברע, כי גזר דין הנוצרי תלוי בשאלת הזו. אבל אם אתה בטוח שברחות בטוב ואתה בין הנושעים, סימן שאתה חוטא בגאותך ואם אתה משוכנע שאין לך גיהינום אתה חוטא ב"יאוש. באופן דומה, אלוהים כעקרון הרציונאלי של היקום עומדים לצד התבונה ולא לצד האינטינקט, ובמיוחד מצד התבונה נמנעת-הרות והמטילה ספק בעצמה - לאחר והאדם הושחת על ידי החטא הקדמון בכל כישוריו, הוא החיתויים והן השכלים. כדי להיות שפלו רוח, עניין וחף מגאוות יש צורך במאבק מתמיד ועירני בין יצר הטוב של האדם וחלקו המושחת. אלו ללא ספק משימות המצריכות עמידה על המשמר ומאבק הרואי וangeredטי עד מאד. אך ככל שאנו מפתחים רגשות וערנות, כך מתגבר השיטוק התוקף את הרצון.طبعו של האדם מתגלה והוא לכך כמושך וחייב להפליא, רוע מתחזה לטוב בתחרויות מתחכחות להפליא, ומפרש את הטוב כרע. למרות כל התסבוכת הזו עדיין יש חשיבות עצומה לכך שהאדם יבחר בטוב.

קיימות שתי שיטות ברורות לבירור מן הדילמה. אחת היא להפסיק להיות יותר מדי נבון, יותר מדי קשוב לעובדות המתגלות בתבוננות פנימית, ולמצוא מפלט בדרך מחשבה ופעולה פורמלית, קשוחה מסורתית וסמכותית - כאילו לומר "מספיק אם תעשה את הדבר הנכון, ואל תעסוק בפסיכולוגיה מתחכמת לגבי המניעים שלך. פשוט צית, ואל תשאל שאלות". הגישה נקראת הקרבת גאות התבונה. אך כאן אנו עומדים בפני דילמה נוספת, כי הדת של ציונותה תמיימה מידדרת מייד למצות אנשים מלומדה וקיים חיצוני של חוקי מוסר לא לכל תוכן פנימי. השיטה השניה היא לבירור לרומנטיזציה של האינטינקטים, הערכת הדחפים המיידיים והתעלומות מהמתנה של רצון והגיוון שהוא טבעיות לא פחות. למעשה זה נוסח מודרני של הסיפור העתיק של מכירת הנשמה לשטן - זו תמיד דרך מילוט אפשרית מן החודה והמתה כי ההליכה לשאול יכולה לפחות להיות בטואה.

ההינדואיזם והבודהיזם הכוו כי דרכו של אדם היא הליכה על חodo של תער, ואין כל מפלט אמיתי מההתנשויות גדולות של רגש ופעולה. אך, ב嚷גוד לרוב הצורות של הדתוות במערב, הן לא ממחשות מפלט אלא יישוב הסבסוך בחים אלה. תשובה קרובה עד כדי הטעה לגישה של "הכל הולך" שנתקטה על ידי הרומנטיקנים של האינסיטינקטים - הדבר נכון לפחות לגבי הצד יותר פנימי ואמתי של התורות הללו, החלק שדווקא הוא גורם למשיכת במערב. כיון שהן אכן מלמדות כי טוב ורע, תענווג וכאב, חיים ומות הנם זוגות התלויים הדדיות, וכי ישנו טאו, דרך הטבע או האיזון הטבעי, שמננו למעשה אי אפשר לטוטות - ולא חשוב כמה פעולות, שנראות כשגיאות מנוקדות מבט מוגבלת, נעשה.

דתוות המזורה תופסת את אחdot הניגודים בצורה עמוקה לאין שיעור מזו של הרומנטיקון שלנו שמעניק ערך עליון לפעללה הפיזיה והבלתי מחושבת. הנוקודה העדינה והמסובכת שאותה מחתיאים הרומנטיקנים ושאותה לא מסוגלים כלל הרציונאליסטים התבוננים להבין, היא כי **כל** הפעולות והקיים הם בהתאם לטאו, או בדרך הטבע, ואין צורך בשום אמצעים או שיטות מיוחדות לצורך קיום ההתאמה זו. בלשון הון, אמצעים כאלה הם כמו "רגליים לנוח", דברים לא לבנתיים - ואלה כוללים בדיקת הבחירה בפועל אימפרסייבית במקום פעולה מחושבת ותבונית. הרומנטיקון מפגין את חוסר הבנתו את הטאו בעצם הניסיון להיות ספונטני, ובעצם העדפה של הטבעי והאינסינקטיבי לכאה, על פני המלאכותי והתבוני.

כדי להבהיר מן הקונפליקט בין התבוננה לאינסינקט, צריך ראשית להבין, או לפחות לדמיין, נקודת מבט או גישה יותר התנשוטית - חוויתית מאשר התבונתיות - סוג תחושה יותר מאשר מערכת דעתות. המצב הזה נשמע תמיד פרדוקסאלי, כשהמנסים לבטא אותו במילים, אבל בעת התנשוטות הוא לא פרדוקסאלי כלל. כל מי שחווה אותו הרגיש תמיד בו זמינות שהוא פשוט ובהיר לחלווטין. אבל לדעתני נכון הדבר לגבי כל התחושות שלנו. כשמתארים את התחושות השכיחות, לא חשים בפרדוקס כי ככלנו חוותו אותנו, ומהאזור יודע תמיד למה אתה מתכוון. אין שום בעיה להבין אותי כי אני אומר "אני רואה אוור בגל המשם". אך נכון גם שהשימוש היא אוור בגל שאני רואה - במילים אחרות בגל שאור הוא יחס בין העיניים והשימוש, ותיאור של יחס נשמע תמיד פרדוקסאלי. כשהכדור הארץ מתנש במטהו, אפשר להגיד או שהמטהו נתקל בכדור הארץ או שכדור הארץ נתקל במטהו. התיאור בו אנו נוקטים תלוי בנקודת ייחוס שרירותית, וכך שני התיאורים הנכונים, למרות שהם עשויים להישמע כסותרים.

בצורה דומה, הסתירה בתיאור ההרגשה קיימת רק לכאה, כי כל מה שאני עושים באופן חופשי ותבוני הוא באותו זמן דטרמיניסטי לחלווטין, ולהפך. לכאה כל דבר הן בתוכי והן מחוצה לי קורה מלאיו, אך בה בשעה אני עצמי עווה כל זאת, כי האינדיבידואליות הנפרדת שלי היא פשוט פונקציה, שהוא שגענה על ידי כל הדברים שאינם אני, אך באותה עת כל דבר שאינו אני הוא פונקציה של האינדיבידואליות הנפרדת שלי. כרגע אנחנו יכולים לראות את האמת בהרגשות פרדוקסליים לכאה אלה אם נתבונן בהם בנפרד, אם נתבונן ביחד בלי להתבונן לאחר בו זמינות. זו הסיבה, למשל, שהנימוקים לטובות רצון חופשי ודטרמיניזם הם משכנעים במידה שווה, למרות שהם סותרים לכאה. הדבר נכון גם לגבי כל אחת מהמחלקות גדולות בפילוסופיה המערבית - הריאליסטים נגד הנימיניסטים, האידיאליסטים נגד המטראלייסטים, וכן הלאה. אנו נכנסים לקונפליקטים וויכוחים בנוגע לביעות אלו, כיון שהשפה שלנו ודרך מחשבתנו אינם בניוים לתפיסה של יחסים. במילים אחרות, גל שהרבה יותר קל לנו לראות ניגודים כסותרים זה את זה מאשר כתלוים הדדיים.

התחושה שאני מנסה לתאר היא ההתנשות בדברים ובאירועים כביחס, להבדיל מההתנשות החלקית בדברים ובאירועים בנפרד. פעם אמרתי שאילו יכולנו לתרגם את

תיאורית היחסות המערבית המודרנית להתנסות, היינו מקבלים את מה שהסינים והיהודים מכנים בשם "המוחלט" - כמו בזמן שהם אומרים שככל מה שקרה הוא הטאו, או שככל הדברים הם בעלי "מהות" אחת. הם מתכוונים להגיד שככל הדברים נמצאים ביחס אחד עם השני, וכך אין שום דבר ושום אירוע שעומד בפני עצמו, ולשם דבר אין קיום עצמאי לחלוטין. גם בمزוחה יש אנשים מעתים בלבד שעבורם יחס היא תחוצה ממשית, מעל ומעבר לסתם רעיון. לא נראה לי שנמצא מוצא מהחרדה שנובעת מהקונפליקט בין התבונה והאינטינקט, בין האדם כרצון מודע לבין הטבע הנ בתוכו והן מחוץ לו, אלא אם כן נוכל ממש להרגיש יחס, אלא אם כן תהיה לנו תחוצה ברורה שבתוור יצור דטרמיניסטי אנחנו חופשיים, ובתוור יצור חופש פועלותינו נקבעות באופן דטרמיניסטי. אם אכן נצליח להלמיש בצורה כזו, לא נראה לנו שהשימוש ברצון ובתבונה מביא לקונפליקט עם סביבתנו ומורשתנו הטבעיים.

ברור לחלוטין כי הדרך בה אתה מבצע דברים תלויות באופן מכריע בהרגשותך. אם יש לך הרגשה פנימית שאתה נפרד וمبודד מעולם הטבע, תהיה לך נטיה לנוהג עמו ביחסים איבה ותוקפנות. לא חשוב כל כך מה אתה עושה, אלא איך אתה עושה זאת, פחות התוכן ויוטר הסגנון בו אתה פועל. אותו מסר בדיקות יכול להביא תוצאות מנוגדות לחלוטין לפי הסגנון או הנימה שבו ניתן, כמו שרואים כশובבים או משכניים אדם אחר. הדבר נכון גם בקשר עם הטבע הדומם ועם טבענו הפנימי - האינטינקטים והרצונות שלנו. הם ייכנעו לתבונה ביותר קלות ורצון במידה שבחושם אתם הزادות או, במילים אחרות, שנהייה ביחס אליהם, נרגיש את האחדות שבתלות ההידית.

תחושת קיום היחסים גם מוחקת פשוט את החזרות הייחודיות של התבונה שנובעות כתוצאה מהרגשה מוגצת של אחריות אישית לבחירה, ומהפעולות הקדחתניות כנגד הזמן. זו התהוויה, גם אם בצורה מסוימת ומעוותת, היא הדחף הבסיסי של המסורות הדתיות הגדולות של העולם, תחושת אחידות בסיסית עם כל היקום, של זהות העצמי הפרטני עם העצמי הגדול העומד בבסיס כל הקיימים.

מדוע, אם כן, אנחנו לא חשים באתות יחס? מדוע תחושת התלות ההידית בינו לבין העולם החיצוני איננה העובדה הברורה והשלטת ביותר במודעותנו? מדוע איננו רואים כי העולם בו מנסים אנו לשולט, מכלול הטבע הפנימי שלנו והחיצוני לנו, הוא ממש מה שנוטן לנו את הכוח לשולט בכל? מכיוון שאנו מביטים בדברים בנפרד ולא בו זמן. בעודנו עוסקים בניסיון לשולט או לשנות את הנسبות מסביבנו, אנחנו מתעלמים ואיננו מודעים לכך שהמודעות והאנרגיה שלנו תלויים בעולם החיצוני. מצד שני, כשאנו ננסים להח על ידי הנسبות ומרגיניות שגורמים לחיצוניים שלוטים בנו, אנחנו שוכחים שהמודעות העצמית שלנו היא היא שמהוללת את העולם החיצוני הזה. כיוון, כמו שהזכירנו, השימוש הופכת לאור בגלל שקיימות עיניים שרואות אותה, קולות קיימים כיוון שישנן אוזניים שמאזינות להם, עובדות מוצקות קיימות כיוון שקיים עור רך שחש בהן. אבל זאת נקודת מבט בלתי שגרתית, ואני מיד מתנוירים ממנה, ואומרים: "אהה, אבל לא אני יצרתי את המודעות שלי, את העיניים, האוזניים והעור הרגיש שלי! הם ניתנו לי על ידי אימיوابי, או אולי על ידי אלוהים".

אם האם לא צריך לבצע אותו וויתור גם כshedrim מתחנלים למשרין, וכשהתבונה המודעת עוסקה בניהול העולם? זאת ועוד, אם המודעות שלי היא דבר שלא נמצא בשליטה המלאה אלא משחו שנייתן לי על ידי הורי, אז מי או מה הוא ה"אני" ש"אליו" שייכת המודעות זו? מי אני אם לא מודעות זו שמננה התנערתי זה עתה? ברור למגרי שאין שום איש קטן בתוכנו שמחזיק את המודעות זו בナンנות עבורנו. זו רק צורת ביטוי שלקחנו בראינו גדולה מדי. וכן, ברגע שהמודעות חדרה להתעלם מעצמה והופכת מודעת לעצמה באופן מלא, היא מגלה שני דברים: (1) שהיא

שליטה עצמאית רק במידה קטנה מאוד, והיא תלולה לגמרי בדברים אחרים - אבא ואימה, הטבע החיצוני, ההליכים ביולוגיים, אלוהים ומה שאתה רוצה, ו(2) שאין שום איש קטן בפנים, שום "אני" שהמודעות שיכת לו. אם זה המצב, אם אני לא הבעלים של המודעות שלי, ואם אפילו אין "אני" שיכול להיות הבעלים שלו, לקבל אותה או להשלים אתה, מי לכל הרוחות נמצאת בבית כדי להיות קרבן של הנסיבות או שליט העולם? מה שמטריד אותנו" אמר ויטגנשטיין "היא הנטיה להאמין שהנפש היא מעין איש קטן בתוכנו".

אם נבחן כיצד את העדויות של התנסיות מיסטיות, או את מה שכינתי כאן חווית היחסים, נמצא כי הדבר קשורשוב ושוב ל"עוני רוחני" - כמובן, ליתור על כל תביעת בעלות, לרבות בעלות על עצם ועל המודעות. זה ויתור על הבעלות על עולם הטבע החיצוני ועל העולם הפנימי של האורוגנים האנושי. הדבר לא קורה הוודאות לכוח הרצון, בעזרתו עצמה פנימית, שבכל מקרה לא שייכת לאדם. הדבר קורה כתוצאה מן התבוננה כי אין בעל-בית, אין מבקר פנים. הדבר נהיה ברור ברגע שהמודעות שראתה את עצמה בתור מבקר פנים מתחילה לבחון את עצמה, וראה שהיא לא נתנת לעצמה את הכח לבקרה. כשהיא דוחפת זהו הטבע שמושך; זו לולאה בקשר אין-סופי, שבו משיכה מימין היא דחיפה משמאלי.

ברגע שניהה ברור בצורה כזו כי לא שיך כלום, אפילו לא מה שקדאי לו "אני עצמי", דומה הדבר כאילו, אם השתמש בדברי השלח פאולוס, אין לי כלום אך הכל שיך לי. כשהאני יכול להיות יותר עצמי עם האיש הקטן בפנים, לא נשאר לי שום דבר להזדהות אותו - חוץ מהכל! לא קיימת יותר סתירה קלה ביותר בין הרגשה של עליה נישא בזרם ובין שימוש בכל האנרגיה לביצוע פעילות אחרתית, כי הדחיפה היא המשיכה. וכך תוך שימוש בתבוננה לשינוי מה שנחשב עד כה כדרך הטבע, אדם מגיע להבנה כי זה פשוט שינוי בכיוון, וכל זרימת הנהר עומדת אחרים.

כל מה שתיארתי היא תחשוה סובייקטיבית. היא לא מכתיבה שום הוראות מדויקות מהו שימוש העולם בתבוננה לשינוי מהלך הטבע ומה איננו העולם, - דבר שתמיד יהיה עניין של דעתו ושל ניסוי וטעייה. מה שכן מקבלים הוא מה שלהרghostי היא הבנה נכונה של הרצף, של ההקשר, שבו אנו עובדים, וזה נראה לי קודם, יותר בסיסי, מן הבעיה של מה לבדוק יש לעשות. האם יש הגון לעשות שהוא לפני שאחננו יותר מודעים להקשר שבו על הפעולה להתבצע? ההקשר הוא היחסים שלנו עם כל מה שמכונה עולם הטבע האובייקטיבי – יחסים במובן המוחשי, יותר ממיקום תיאורטי ומופשט של כדורי ביליארד, והיחסים האלה עוברים סינון ולא חודרים לתודעה שלנו בשימוש הקויים שלנו בתבוננה.

כשם שמדעי הטבע התחלו כמיון מייגע של מיני היצורים השונים ורק לאחרונה התפתחו בידי הבנה אקולוגית, הבנת יחסי הגלמים בין המינים, כך התבוננה מתחילה ככל יותר מאשר חלוקת העולם לעצמים וארוועים. חלוקה זו מדגישה יתר על המידה את העצמות וההיבדות של הדברים, ואת שלנו, כדבר מן הדברים. תפקיד מתקדם יותר של התבוננה הוא להעיר את יחסי הקשר הבלתי נפרד בין הדברים שחולקו, וכך לגלוות מחדש את היקום כאחדות להבדיל מוסף של דברים נפרדים. בתוך כדי כך היא תגלה גם את מגבליותיה היא, תגלה כי אין די בתבוננה לבדה – כי אין ביכולתה לתפקיד, כי אין ביכולתה להיות נבונה, בלי גישה לעולם דרך הרגשה אינטינקטיבית של ידיעת היחסים כמו שאתה יודע שהם קרים כשאתה שותה מהם.